

Nadzor nad primjenom Europske socijalne povelje u Hrvatskoj: Zaključci Europskog odbora za socijalna prava

UDK: 364.016 : 341.24(4)

Značenje Europske socijalne povelje kao jednog od ključnih dokumenata Vijeća Europe, kojim se štite ekonomska i socijalna prava, porastao je uvođenjem nadzora nad njezinom primjenom. Kao rezultat sustava nadzora mnoge zemlje čine promjene u svojem zakonodavstvu i praksi kako bi postigle da njihovo stanje u odnosu na prihvaćene odredbe Povelje bude usklađeno. U tom procesu važnu ulogu ima Europski odbor za socijalna prava koji temeljem nacionalnih izvješća (ali i drugih izvora podataka) donosi zaključke o usklađenosti nacionalnog zakonodavstva i prakse s prihvaćenim odredbama Povelje. Velik dio članica Vijeća Europe ima u pogledu izvješćivanja višegodišnju praksu. Hrvatska je u veljači 2006. godine dostavila svoje prvo izvješće u odnosu na koje je Europski odbor za socijalna prava donio Zaključke (European Social Charter, Conclusions VIII-1, Croatia, 2007.) Objavljujemo sažetak jednog dijela Zaključaka koji se odnosi na sljedeće odredbe Povelje: čl.1. Pravo na rad; čl.8. Pravo radnica na zaštitu; čl.11. Pravo na zdravstvenu zaštitu; čl.13. Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć; čl.14. Pravo korištenja usluga socijalnih službi; čl.16. Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu; čl.17. Pravo majke i djeteta na socijalnu i ekonomsku zaštitu.

Ključne riječi: Vijeće Europe, Europska socijalna povelja, Europski odbor za socijalna prava, Hrvatska, zaključci.

NADZOR PRIMJENE EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE

Vijeće Europe međunarodna je organizacija sa sjedištem u Strasbourgu, osnovana 1949. godine, koja danas broji 47 zemalja članica. Kao što utvrđuje čl. 1. Statuta, cilj je Vijeća Europe ostvariti veće jedinstvo među državama članicama radi očuvanja i ostvarenja njihovih ideala i načela te podupiranja njihovog ekonomskog i socijalnog napretka. Vijeće Europe u svome je radu usmjereno na prava čovjeka, demokraciju i vladavinu prava; promicanje i ohrabri-

vanje razvoja europskog kulturnog identiteta i različitosti; pronalaženje zajedničkih rješenja za suočavanje sa društvenim izazovima te na demokratsku stabilnost u Europi (www.coe.int).

Vijeće Europe usvojilo je niz dokumenata koje su, nakon ratifikacije, države članice dužne primjenjivati. Najznačajniji instrumenti kojima se štite građanska, politička, ekonomska i socijalna prava su Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950.) i Europska socijalna povelja (European Social Charter, 1961.;

Europska socijalna povelja, 1998.) koja je usvojena 1961. godine u Torinu, a stupila na snagu 1965. godine. Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda štite se prava u građanskom i političkom području, dok je Europska socijalna povelja kao njezin komplement usmjerena na prava u ekonomskom i socijalnom području.

1996. godine potpisana je Revidirana Europska socijalna povelja (European Social Charter (revised), 1996.; Europska socijalna povelja (revidirana), 1997.) koja je stupila na snagu 1999. godine, postupno zamjenjujući inicijalni dokument iz 1961. i integrirajući tri dodatna protokola kojima su uvedena nova prava i uspostavljen sustav primjene i nadzora nad poštivanjem prihvaćenih odredbi Povelje - Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji (1988.), Protokol o izmjenama Europske socijalne povelje (1991.) i Dodatni protokol kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi (1995.).

Temeljna prava sadržana u Povelji odnose se na područje stanovanja, zdravlja, obrazovanja, zapošljavanja, pravne i socijalne zaštite, slobode kretanja i nediskriminacije.

Do danas je 39 zemalja članica potpisalo i ratificiralo Europsku socijalnu povelju (bilo onu iz 1961. godine, bilo revidiranu verziju), a preostalih 8 zemalja članica Povelju je potpisalo, iako ju još nije ratificiralo. Svaka ugovorna stranka odnosno država mora prihvatiti 6 od 9 sljedećih članaka Povelje (tzv. sržnih odredbi): čl.1. Pravo na rad, čl.5. Pravo organiziranja, čl.6. Pravo na kolektivno pregovaranje, čl.7. Pravo djece i mladeži na zaštitu, čl.12. Pravo na socijalnu sigurnost, čl.13. Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć, čl.16. Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu, čl.19. Pravo radnika migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć, čl.20. Pravo na jednake mogućnosti i uvjete u pogledu zaposlenja i profesije bez diskriminacije prema spolu. Svaka država može se obvezati dodatnim brojem odredbi, a broj prihvaćenih članaka

odnosno stavaka ne smije biti manji od 16 članaka, odnosno 63 stavka.

Hrvatska je Europsku socijalnu povelju, kao i tri njena protokola, potpisala 8. ožujka 1999. godine, a navedeni dokumenti su, nakon dovršenog postupka ratifikacije, stupili na snagu 2003. godine. Zakon o potvrđivanju Europske socijalne povelje... NN 15/2002.; Objava o stupanju na snagu Europske socijalne povelje NN 8/2003.) Ratifikacijom navedenih akata Hrvatska je uključena u europski sustav primjene i nadzora socijalnih prava. Hrvatska se obvezala primjenjivati odredbe 12 članaka iz Europske socijalne povelje potpisane u Torinu 1961. godine (čl.1. Pravo na rad, čl.2. Pravo na pravične uvjete rada, čl.5. Pravo organiziranja, čl.6. Pravo na kolektivno pregovaranje, čl.7. Pravo djece i mladeži na zaštitu, čl.8. Pravo radnica na zaštitu, čl.9. Pravo na profesionalno usmjeravanje, čl.11. Pravo na zdravstvenu zaštitu, čl.13. Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć, čl.14. Pravo na korištenje usluga socijalnih službi, čl.16. Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu, čl.17. Pravo majke i djeteta na socijalnu i ekonomsku zaštitu) te prva tri članka Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji, sastavljenog u Strasbourgu 1988. godine (čl.1. Pravo na jednake mogućnosti i postupanje pri radu i zapošljavanju bez diskriminacije na temelju spola, čl.2. Pravo na obavješćivanje i savjetovanje, čl.3. Pravo na sudjelovanje u određivanju i poboljšanju uvjeta rada i radne okoline).

U Europskoj socijalnoj povelji propisana je i obveza zemalja članica da Vijeću Europe dostavljaju izvješća o prihvaćenim odredbama.

Europski odbor za socijalna prava tijelo je odgovorno za praćenje primjene Europske socijalne povelje. On se sastoji od 15 nezavisnih stručnjaka koje bira Odbor ministara. Europski Odbor za socijalna prava temeljem nacionalnih izvješća, ali i drugih

izvora podataka, donosi svoje zaključke o usklađenosti nacionalnog zakonodavstva i prakse s prihvaćenim odredbama Povelje. Nacionalno zakonodavstvo i praksa ocjenjuju se kao usklađeni ili neusklađeni u odnosu na svaku pojedinu odredbu Povelje, a u nedostatku potrebnih podataka zaključak se odgađa. Temeljem nacionalnih izvješća i zaključaka Europskog odbora za socijalna prava, Odbor vlada, sastavljen od predstavnika pojedinih država i promatrača (međunarodne organizacije sindikata i poslodavaca) priprema svoje izvješće za Odbor ministara. Odbor ministara donosi konačnu opću rezoluciju o poštivanju Povelje te pojedinačne preporuke ugovornim strankama.

Važno je napomenuti da je Dodatni protokol o sustavu kolektivnih žalbi smanjio relativnu važnost vladinih izvješća jer se ohrabruju socijalni partneri da samostalno podnose žalbe Odboru nezavisnih stručnjaka. Tri su grupe organizacija koje podnose žalbe: 1. međunarodne organizacije poslodavaca i zaposlenika koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe; 2. međunarodne nevladine organizacije koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe te se nalaze na posebnoj listi Odbora vlada; 3. reprezentativne nacionalne organizacije poslodavaca i zaposlenika (Zrinščak, 2006.).

Dakle, ako predstavnici vlasti ne izvještavaju tijela Vijeća Europe o odstupanjima od Povelje, to mogu učiniti nacionalne organizacije sindikata ili pak nevladine organizacije koje sudjeluju u procesu izvještavanja i nadzora primjene Povelje. Iako, što se tiče samih sankcija zbog nepridržavanja Povelje, one su više moralne nego materijalne (Puljiz, 2000.).

Izvješća se izrađuju prema obrascu koji određuje Odbor ministara, a sastoji se od niza pitanja za svaku odredbu Povelje. Uz

izvješća se dostavljaju i pristigla mišljenja na izvješće od nacionalnih organizacija radnika i poslodavaca na koje Vlada može iznijeti svoj osvrt. Izvješća trebaju sadržavati i podatke o primjeni prihvaćenih odredbi na državljane drugih država potpisnica Povelje, teritorijalnom važenju i kategorijama obuhvaćenih osoba.

Prema trenutnoj proceduri izvješćivanja (na snazi od 31. listopada 2007. godine) odredbe su podjeljene u četiri tematske skupine što omogućuje da se o svakoj pojedinoj odredbi podnese izvješće jednom u četiri godine: 1. Zapošljavanje, izobrazba i jednake mogućnosti, 2. Zdravlje, socijalna sigurnost i socijalna zaštita, 3. Prava radnika, 4. Djeca, obitelji, migranti.

Hrvatska je trebala dostaviti prvo izvješće Vijeću Europe do 30. lipnja 2005., a dostavila ga je 14. veljače 2006. Izvješće se odnosi na razdoblje od 1. travnja 2003. do 31. prosinca 2004.¹ Za Hrvatsku su donesena 43 zaključka. U 11 slučajeva stanje je ocijenjeno usklađenim, 5 neusklađenim i čak za 27 odgođena je ocjena usklađenosti. Zaključak se najčešće odgađa stoga što u izvješću nedostaju određeni podaci ili su navedeni podaci utvrđeni temeljem neodgovarajuće metodologije pa nisu prikladni za usporedbe i donošenje ocjene te stoga što su pojedini odgovori nejasni ili nepotpuni.

Analiza zaključaka pokazala je da se pred Hrvatskom nalazi važan zadatak, ne samo u smislu intervencije u područjima u kojima se stanje smatra neusklađenim, nego i u pogledu same kvalitete izvješćivanja (preciznosti, jasnoće i obuhvatnosti podataka). Važan preduvjet za uspješno izvršenje tog zadatka je upoznatost sa svim zahtjevima koje Odbor pred Hrvatsku stavlja za iduće izvještajno razdoblje, a od dodatne koristi mogu biti i iskustva drugih zemalja koja već imaju višegodišnju praksu izvješćivanja.

¹ Krajem travnja 2008. Europski odbor za socijalna prava zaprimio je i drugo hrvatsko izvješće za koje se očekuju zaključci.

Tablica.1.

Popis prihvaćenih odredbi i zaključaka

ODREDBE	ZAKLJUČAK
Članak 1. Pravo na rad	
Čl.1. st.1. Politika pune zaposlenosti	Odgođeno
Čl.1.st.2. Sloboda izbora rada	Odgođeno
Čl.1.st.3. Besplante službe za zapošljavanje	Odgođeno
Čl.1.st.4. Profesionalno usmjeravanje, izobrazba i rehabilitacija	Odgođeno
Članak 2. Pravo na pravične radne uvjete	
Čl.2.st.1. Razumno dnevno i tjedno radno vrijeme	Odgođeno
Čl.2.st.2. Plaćeni državni blagdani	Odgođeno
Čl.2.st.3. Plaćeni godišnji odmor	Usklađeno
Čl.2.st.4. Skraćeno radno vrijeme ili dodatni odmor za radnike na opasnim i po zdravlje štetnim poslovima	Usklađeno
Čl.2.st.5. Plaćeni tjedni odmor	Usklađeno
Članak 5. Pravo organiziranja	
Članak 6. Pravo na kolektivno pregovaranje	
Čl.6.st.1. Zajedničko savjetovanje	Odgođeno
Čl.6.st.2. Postupci pregovaranja	Odgođeno
Čl.6.st.3. Mirenje i arbitraža	Odgođeno
Čl.6.st.4. Kolektivne akcije	Odgođeno
Članak 7. Pravo djece i mladeži na zaštitu	
Čl.7.st.1. Zabrana zapošljavanja osoba mlađih od 15 godina	Odgođeno
Čl.7.st.2. Zabrana zapošljavanja osoba mlađih od 18 godina na opasnim poslovima	Odgođeno
Čl.7.st.3. Zabrana zapošljavanja djece koja su dužna pohađati obvezno obrazovanje	Odgođeno
Čl.7.st.4. Duljina radnog vremena	Odgođeno
Čl.7.st.5. Pravična plaća	Neusklađeno
Čl.7.st.6. Vrijeme provedeno na profesionalnoj izobrazbi	Neusklađeno
Čl.7.st.7. Plaćeni godišnji odmor	Usklađeno
Čl.7.st.8. Zabrana noćnog rada	Usklađeno
Čl.7.st.9. Redoviti medicinski nadzor	Usklađeno
Čl.7.st.10. Zaštita od fizičkih i moralnih opasnosti	Odgođeno
Članak 8. Pravo radnica na zaštitu	
Čl.8.st.1. Rodiljni dopust	Usklađeno
Čl.8.st.2. Nezakonitost otkaza tijekom rodiljnog dopusta	Usklađeno
Čl.8.st.3. Stanka za majke koje doje djecu	Usklađeno
Čl.8.st.4. Uređenje noćnog rada i zabrana rada žena na poslovima koji su opasni, teški ili štetni za zdravlje	Usklađeno
Članak 9. Pravo na profesionalno usmjeravanje	
Članak 11. Pravo na zdravstvenu zaštitu	
Čl.11.st.1. Uklanjanje uzroka slabog zdravlja	Odgođeno
Čl.11.st.2. Službe savjetovanja i obrazovanja	Odgođeno
Čl.11.st.3. Sprječavanje bolesti	Odgođeno
Članak 13. Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć	
Čl.13.st.1. Odgovarajuća pomoć za svaku osobu u potrebi	Neusklađeno
Čl.13.st.2. Nediskriminacija u ostvarivanju socijalnih i političkih prava	Odgođeno
Čl.13.st.3. Sprječavanje, uklanjanje ili ublažavanje ugroženosti	Odgođeno

Čl.13.st.4. Pomoć državljanima drugih ugovornih stranaka	Odgođeno
Članak 14. Pravo korištenja usluga socijalnih službi	
Čl.14.st.1. Pružanje i promicanje usluga socijalnih službi	Odgođeno
Čl.14.st.2. Sudjelovanje javnosti u osnivanju i održavanju službi socijalne skrbi	Odgođeno
Članak 16. Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu	Neusklađeno
Članak 17. Pravo majke i djeteta na socijalnu i ekonomsku zaštitu	Odgođeno
Članak 1. DP² Pravo na jednake mogućnosti i postupanje u pogledu zaposlenja i profesije bez diskriminacije prema spolu	Neusklađeno
Članak 2. DP Pravo na obavješćivanje i savjetovanje	Odgođeno
Članak 3. DP Pravo na sudjelovanje u određivanju i poboljšanju radnih uvjeta i radne sredine	Usklađeno

Od navedenih prihvaćenih odredaba, u daljnjem tekstu Zaključci za nekoliko njih će se detaljnije prezentirati. Riječ je o čl.1. Pravo na rad, čl.8. Pravo radnica na zaštitu, čl.11. Pravo na zdravstvenu zaštitu, čl.13. Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć, čl.14. Pravo korištenja usluga socijalnih službi, čl.16. Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu, čl.17. Pravo majke i djeteta na socijalnu i ekonomsku zaštitu.

ZAKLJUČCI EUROPSKOG ODBORA ZA SOCIJALNA PRAVA – HRVATSKA (XVIII-1). ODABRANE ODREDBE

Članak 1. PRAVO NA RAD

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na rad, ugovorne stranke se obvezuju:

1. priznati jednim od svojih glavnih ciljeva i odgovornosti postizanje i održavanje što je moguće više i stabilnije razine zaposlenosti, pri tome nastojeći ostvariti punu zaposlenost;

2. djelotvorno štiti pravo radnika da zarađuju za svoj život slobodno izabranim radom;

3. uspostaviti ili održavati besplatne službe zapošljavanja za sve radnike;

4. osigurati ili promicati odgovarajuće profesionalno usmjeravanje, izobrazbu i rehabilitaciju.

U odnosu na sve odredbe članka 1. Povelje Odbor odgađa zaključke i traži dodatne podatke.

Odbor se u Zaključcima osvrće na podatke navedene u izvješću. Napominje da izvješće navodi da pokazatelji zaposlenosti proizlaze iz Ankete radne snage koja koristi metodologiju što ju je uspostavila Međunarodna organizacija rada. Postoji i drugi skup statističkih podataka o zaposlenosti, koji se temelji na podacima dobivenim od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Odbor ukazuje da za ocjenu stanja u odnosu na članak 1. stavak 1. Anketa radne snage daje primjereniju sliku o stanju u pogledu zaposlenosti.

Odbor bi u sljedećem izvješću također želio dobiti informacije o stanju zaposlenosti osoba s invaliditetom, imigranata i pripadnika nacionalnih manjina.

U odnosu na politiku zapošljavanja Odbor traži da se u sljedećem izvješću dostave informacije o mjerama koje Vla-

² Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji iz 1988. godine.

da poduzima kako bi smanjila dugoročnu nezaposlenost.

Također, u odnosu na aktivnu politiku zapošljavanja Odbor traži da se u sljedeće izvješće uvrste informacije o stopi uključenosti, tj. prosječnom broju osoba uključenih u aktivne mjere, i to u odnosu na ukupan broj nezaposlenih osoba. Razmatrajući ukupne troškove davanja za slučaj nezaposlenosti (u 2004. oko 900 milijuna kuna) Odbor traži da se u sljedećem izvješću dostave podaci i o ukupnim troškovima aktivnih i pasivnih mjera izraženi u postotku BDP-a.

U odnosu na odredbu članka 1. stavka 2. Odbor traži informacije o tome kako sudovi tumače pojam neizravne diskriminacije u odnosu na zakonodavstvo, kao i informacije o tome kako se tumači pojam diskriminacije na temelju dobi.

Odbor traži i dodatne informacija o ulozi Ureda za ravnopravnost spolova i pravobranitelja za ravnopravnost spolova u slučajevima diskriminacije, imaju li oni ovlasti ispitivati slučajeve ili pojedine slučajeve upućivati sudovima, itd. Odbor pita i mogu li i zainteresirane skupine, a ne samo pojedinci, pokrenuti postupak o navodnoj diskriminaciji.

S obzirom na zapošljavanje stranaca Odbor podsjeća da prema članku 1. stavku 2. Povelje države mogu pristup stranih državljana zaposlenju na njihovom državnom području uvjetovati posjedovanjem radne dozvole, međutim, one državljanima država stranaka ipak ne mogu općenito zabraniti obavljanje poslova. Postavlja se pitanje postoje li kategorije zaposlenja kojima je zatvoren pristup stranim državljanima.

Ova odredba Povelje obuhvaća i zabranu prisilnog rada, a Odbor traži da se precizno navede može li se od zaposlenika ikada zatražiti da bez pristanka radi za svog poslodavca.

Odbor se osvrće na informacije o uvjetima pod kojima se obavlja rad u zatvorskim ustanovama. Naglasak je stavljen na to da zatvorenici mogu raditi za privatna poduzeća uz njihovu suglasnost, osigurani su od nesreća na radu i profesionalnih bolesti, imaju pravo na godišnji odmor, itd., a plaćeni su prema platnoj ljestvici poslodavca, s time da se plaća doznačuje zatvorskim vlastima. Prema izvješću, zatvoreniku se isplaćuje 25%. Odbor postavlja pitanje što se događa s ostatkom plaće.

Pod ovom odredbom Povelje Odbor traži i podatke o trajanju službe koja zamjenjuje odsluženje redovitog vojnog roka kao i o zakonskoj zaštiti rada s nepunim radnim vremenom.

U okviru odredbe članka 1. stavka 3. Povelje razmatra se djelovanje besplatnih službi za zapošljavanje. Odbor se osvrće na podatke iz hrvatskog izvješća o djelovanju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i o stopi zapošljavanja te utvrđuje da je ona u 2004. iznosila 24,6%. Iako stopa zapošljavanja raste sa stupnjem obrazovanja – osobe s poslijediplomskom naobrazbom imale su stopu zapošljavanja 38,5%, dok je kod onih koji nisu završili osnovnu školu ona bila 8,8%. Odbor smatra da su te stope prilično niske.

Odbor također utvrđuje da privatne službe za zapošljavanje, prema izvješću, nisu obvezne Zavodu za zapošljavanje dostavljati podatke o broju registriranih tražitelja zaposlenja i slučajeva zapošljavanja. Odbor naglašava da su podaci o udjelu slučajeva zapošljavanja od strane javnih i privatnih službi za zapošljavanje važan pokazatelj za ocjenu stanja usklađenosti prema članku 1. stavku 3. Povelje. Stoga Odbor traži da se u sljedećem izvješću dostave ti podaci. Dok ne dobije zatražene informacije, Odbor odgađa donošenje zaključka.

Prema članku 1. stavku 4. Revidirane povelje, Odbor razmatra profesionalno usmjeravanje, profesionalnu izobrazbu za

radnike i rehabilitaciju za osobe s invaliditetom (pitanja o kojima je riječ u članku 9., članku 10. stavku 3. odnosno članku 15. stavku 1.). Zbog činjenice da Hrvatska nije prihvatila članak 10. stavak 3. (pravo na profesionalnu izobrazbu i prekvalifikaciju odraslih radnika) i članak 15. stavak 1. (pravo osoba s invaliditetom na usmjeravanje, obrazovanje i profesionalnu izobrazbu) Povelje, Odbor ta pitanja razmatra ovdje.

Pružanje profesionalne izobrazbe predviđeno je Zakonom o radu, zakonima koji se odnose na obrazovni sustav i ostalim podzakonskim aktima. U izvješću je navedeno da je obrazovanje za odrasle predmet nacрта zakona koji se u trenutku izrade izvješća nalazio u saborskoj proceduri. Prema izvješću, obrazovanje odraslih trebalo bi urediti i aktima razine zakona. Odbor traži da mu se u sljedećem izvješću dostave pojedinosti o novom zakonodavstvu.

U izvješću se navodi da profesionalna izobrazba još uvijek nije dovoljno dostupna odraslim polaznicima, ali se tvrdi da će se to popraviti naprijed spomenutim novim zakonom, a posebice u financijskoj podršci kojom bi se ostvario niz prekvalifikacija i usavršavanja neophodnih za bolje snalaženje i konkurentnost na tržištu rada. Odbor traži da se u sljedeće izvješće uvrste iscrpne informacije o provedbi trajne profesionalne izobrazbe odraslih radnika, uključujući i o ustanovama koje pružaju takvu izobrazbu, o približnom broju radnika koji sudjeluju u mjerama izobrazbe i prekvalifikacije i ukupnim izdacima za takve mjere. U tom pogledu, Odbor također želi znati podmiruju li troškove izobrazbe radnika poduzeća ili sami polaznici, i u kojoj ih mjeri podmiruju. Postavlja se i pitanje je li zajamčeno jednako postupanje prema državljanima svih država stranaka Povelje.

U odnosu na usmjeravanje, obrazovanje i profesionalnu izobrazbu za osobe s inva-

liditetom Odbor želi dobiti informacije o primjeni propisa, koji se navode u izvješću, u praksi, a osobito o naravi pružene profesionalne izobrazbe i rehabilitacije, o broju raspoloživih mjesta za izobrazbu i o broju korisnika. Odbor pita postoji li i na području obrazovanja propis koji zabranjuje diskriminaciju u vezi s invaliditetom, te pita je li zajamčeno jednako postupanje u odnosu na državljane svih država stranaka Povelje. Dok ne dobije zatražene informacije, Odbor i za ovu odredbu odgađa donošenje zaključka.

Članak 8. PRAVO RADNICA NA ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava radnica na zaštitu, ugovorne stranke se obvezuju:

1. osigurati ženama odsutnost s rada prije i poslije poroda u trajanju od najmanje 12 tjedana i to kao plaćeni dopust ili odgovarajućim naknadama na temelju socijalnog osiguranja ili naknadama iz javnih fondova;

2. smatrati nezakonitim otkaz koji bi poslodavac dao ženi tijekom njenog porodnog dopusta ili u slučaju kad bi otkazni rok istekao tijekom tog dopusta;

3. osigurati majkama koje doje djecu za tu namjenu primjerene stanke;

4. a) urediti noćni rad žena u industriji;

b) zabraniti svaki rad žena u podzemnim rudnicima i, prema potrebi, na svim za njih neprikladnim poslovima koji su opasni, teški ili štetni za zdravlje.

U odnosu na sve stavke članka 8. stanje se smatra usklađenim. Razmotrivši stanje u Hrvatskoj odnosu na članak 8. stavak 1. Povelje, Odbor je zaključio da je pravo na porodni dopust (kako njegovo trajanje, tako i iznos porodne naknade) u potpunosti usklađeno sa zahtjevima ove odredbe Povelje.

U odnosu na članak 8. stavak 2. u hrvatskom zakonodavstvu ističe se apsolutna zabrana otkaza trudnicama i ženama na roditeljskom dopustu. Odbor podsjeća da usklađenost s ovom odredbom Povelje zahtjeva da nacionalni propisi ne sprječavaju sudove (ili bilo koja druga nadležna tijela) u dosuđivanju naknade u onom iznosu koji unaprijed odvrća poslodavca od takve namjere i u isto vrijeme u potpunosti obeštećuje žrtvu otkaza, jer bilo kakva gornja granica iznosa naknade što se može dosuditi nije u skladu s Poveljom. Stoga bi Odbor bi želio znati postoje li granice iznosa naknade koja se može dosuditi u tim slučajevima i kako se u tim vrstama predmeta izračunava naknada. Dok ne dobije zatražene informacije, Odbor zaključuje da je Hrvatska u skladu s ovom odredbom.

U odnosu na članak 8. stavak 3. Zakon o radu propisuje da majke koje doje djecu imaju pravo na stanku za dojenje djeteta, a naknada plaće izračunava se prema propisima o zdravstvenom osiguranju. Odbor postavlja pitanje kako se izračunava ta naknada, odnosno koliki je njezin iznos. Stanje u odnosu na ovu odredbu smatra usklađenim.

U odnosu na članak 8. stavak 4. navode se odredbe Zakona o radu kojima se uređuje noćni rad žena u industriji te određuje zabrana rada žena na određenim poslovima koji su opasni, teški ili štetni za zdravlje. Odbor prima na znanje popis poslova i zanimanja koji su zabranjeni za žene, a osobito za trudnice i dojilje i smatra da su oni u skladu s člankom 8. stavkom 4. Povelje. Međutim, konstatira da je za osiguranje poštivanja zakonodavstva odgovoran Državni inspektorat, te da je 2003. utvrđeno da je 425 žena radilo noću protivno zakonu, dok je u prvoj polovini 2004. godine ta brojka bila 217. Odbor za sada zaključuje da je stanje u odnosu na ovu odredbu usklađeno.

Članak 11. PRAVO NA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarenja prava na zdravstvenu zaštitu, ugovorne stranke se obvezuju poduzeti, bilo izravno bilo u suradnji s javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere prvenstveno usmjerene na to da:

1. uklone, koliko je to moguće, uzroke slaboga zdravlja;

2. osiguraju službe savjetovanja i obrazovanja radi poboljšanja zdravlja i razvoja osobne odgovornosti za zdravlje;

3. spriječe, koliko je to moguće, epidemijske, endemijske i druge bolesti.

U odnosu na sve stavke članka 11. zaključak se odgađa.

U razmatranju usklađenosti sa člankom 11. stavkom 1. Odbor je koristio podatke Svjetske zdravstvene organizacije, MIS-SCEO-a, UNICEF-a i drugih sustava. S obzirom na dojenačku smrtnost i smrtnost majki Odbor konstatira da je stopa smrtnosti majki je u 2000. godini bila 8 na 100 000. te da je to jedna od najviših stopa u državama strankama Povelje. Smrtnost majki smatra otklonjivim rizikom, te se moraju poduzeti sve moguće mjere kako bi se taj rizik približio nuli. Traži da se u sljedeće izvješće uvrste ažurirane informacije o stopi smrtnosti majki i o mjerama koje su poduzete kako bi se popravilo stanje.

Što se tiče zdravstvene zaštite, obzirom da je sustav zsravstvenog osiguranja uređen Zakonom o zdravstvenom osiguranju, baziran na obveznom osiguranju i obuhvaća čitavu populaciju te da je ustrojen i sustav dobrovoljnog privatnog osiguranja, Odbor traži podatke o učincima privatizacije dijela zdravstvenog sustava.

Kako pacijenti u određenim slučajevima obično moraju sudjelovati u pokriću 15% odnosno u nekim slučajevima 25 ili 30% troškova (ti slučajevi uključuju fizikalnu terapiju i rehabilitaciju te razdoblje pro-

vedeno u bolnici zbog teških ili kroničnih bolesti), Odbor pita očekuje li se od pacijenta da u cijelosti pokriju troškove hrane i smještaja za slučajeve kada nisu u pitanju teške ili kronične bolesti.

Odbor će razmotriti usklađenost zatečenog stanja u svjetlu Preporuke Parlamentarne skupštine 1626 (2003) o »reformi sustava zdravstvene zaštite u Europi: kako pomiriti pravičnost, kakvoću i učinkovitost«, koja poziva države članice da kao glavni kriterij za ocjenu uspješnosti reformi zdravstvenoga sustava uzmu djelotvorni pristup zdravstvenoj zaštiti za sve, bez diskriminacije, kao osnovno ljudsko pravo. Odbor traži da sljedeće izvješće sadrži ažurne informacije i statističke podatke o djelotvornom pristupu zdravstvenoj zaštiti za sve dijelove stanovništva koji se nalaze u nepovoljnom položaju.

Utvrdivši iz drugog izvora da u javnom zdravstvenom sustavu veliki problem predstavlja vrijeme čekanja, Odbor traži i iscrpne informacije o rokovima čekanja i pita rješava li se to pitanje korištenjem lista čekanja.

Odbor traži da se u sljedeće izvješće uvrste i podaci koji će mu omogućiti da ocijeni ima li dovoljno zdravstvenih radnika i opreme (ukupni broj liječnika primarne zdravstvene zaštite i specijalista, medicinskih sestara i ljekarni, bolničkih ustanova, bolničkih postelja, itd.). Dok ne dobije zatražene informacije, Odbor odgađa donošenje zaključka.

U odnosu na članak 11. stavak 2. Odbor prima na znanje informacije dostavljene u hrvatskome izvješću. Međutim, smatra ih previše općenitim da bi na temelju njih mogao ocijeniti je li stanje u skladu s ovom odredbom Povelje. Odbor ukazuje na to da jedan od prioriteta javnozdravstvene politike mora biti zdravstveno prosvjeđivanje u školama i javno informiranje kroz mjere poput kampanja podizanja svijesti. Osvrt Odbora usredotočuje se uglavnom na

sprječavanje potencijalno štetnih navika za koje postoji najveća vjerojatnost da će se izbjeći ako se građanima usadi osjećaj odgovornosti za pitanja poput pušenja, uzimanja alkohola i zlouporabe droga, zdravih prehrambenih navika, seksualnog obrazovanja. Sljedeće bi izvješće stoga trebalo sadržavati iscrpne informacije o sustavu zdravstvenog prosvjeđivanja u školama i zdravstvenom informiranju namijenjenom široj javnosti (sadržaj, metode, osoblje i učestalost) kao i o uslugama savjetovanja i pregleda za trudnice, predškolsku djecu i širu javnost te o službama školske medicine (osoblje i učestalost pregleda). Dok ne dobije te informacije, Odbor odgađa donošenje zaključka.

U odnosu na članak 11. stavak 3. Odbor prima na znanje informacije dostavljene u hrvatskome izvješću i u kontrolnom izvješću o Hrvatskoj za 2005. godinu što ga je izradila Europska komisija.

Odbor općenito pita kako se osigurava sudjelovanje javnosti u procesu odlučivanja o pitanjima okoliša, ima li zemlja strategiju očuvanja okoliša koja se redovito ažurira i provode li se istraživanja o učincima zagađenja na okoliš. Odbor pita je uspostavljen i sustav javnog informiranja i upozoravanja u pogledu zagađenja zraka. Odbor traži da bude izvještavan o svim koracima poduzetim radi poboljšanja koordinacije između vladinih tijela glede pitanja okoliša i klimatskih promjena. Odbor traži da se u buduća izvješća uvrste informacije o provedbi mjera za sprječavanje buke. Odbor također pita jesu li vlasnici stambenih zgrada i javnih zgrada obvezni provjeriti ima li u njihovim nekretninama azbesta. Odbor traži i informacije o preventivskim i zaštitnim mjerama koje se poduzimaju u zakonodavstvu i praksi za suzbijanje alkoholizma i ovisnosti o drogama. Prema izvješću, Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti sadrži mjere za rješavanje problema epidemija. Odbor pita kakva je

situacija u pogledu uspostave sustava za izvješćivanje i prijavljivanje bolesti i postupanja u slučajevima AIDS-a. Zaključak se odgađa.

Članak 13.

– PRAVO NA SOCIJALNU I MEDICINSKU POMOĆ

Radi osiguranja učinkovitog ostvarenja prava na socijalnu i medicinsku pomoć ugovorne stranke se obvezuju:

1. osigurati da svatko tko nema dovoljno prihoda i tko ih nije u mogućnosti ostvariti vlastitim naporima ili ih dobiti iz nekog drugog izvora, posebice u obliku davanja temeljem sustava socijalne sigurnosti, može dobiti odgovarajuću pomoć i, u slučaju bolesti, njegu koju iziskuje njegovo stanje;

2. jamčiti da osobama koje se koriste takvom pomoći zbog toga neće biti smanjena politička ili socijalna prava;

3. osigurati da svatko može od nadležnih javnih ili privatnih službi dobiti svaki savjet i svaku osobnu pomoć nužnu kako bi se spriječila, uklonila ili ublažila osobna ili obiteljska ugroženost;

4. primjenjivati odredbe stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka kako na svoje državljane tako i na državljane drugih ugovornih stranaka koji zakonito borave na njihovom teritoriju, sukladno obvezama koje imaju temeljem Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći, potpisane u Parizu 11. prosinca 1953.

Analizirajući stanje u Hrvatskoj s obzirom na članak 13. stavak 1. Povelje, a koristeći se raznim izvorima podataka, Odbor je stanje ocijenio neusklađenim jer smatra da su su davanja socijalne pomoći (u iznosu od 400 kn) očito nedostatna, čak i kad se uzmu u obzir dodatne naknade. Osim toga, Odbor utvrđuje i da se davanja ne indeksiraju automatski i da je posljednja indeksacija napravljena 1. ožujka 2001.

Ističe da je uvjetovanje socijalne pomoći spremnošću traženja posla ili profesionalnom izobrazbom u skladu s čl.13. Povelje, ukoliko su uvjeti razumni i usklađeni s ciljem osiguranja trajnog rješenja problema s kojima je dotična osoba suočena. Osim toga, smanjenje ili obustava davanja socijalne pomoći u skladu je s Poveljom samo ako se time ne uskraćuju sredstva za život. Odbor traži da iduće izvješće sadrži podatke o postojanju i razlozima prekida isplate socijalnih davanja, o predviđenim mjerama za pomoć tim osobama, o omjeru ukupnog broja korisnika, osoba koje su podnijele zahtjev i onih koje su izgubile pravo te o dostupnim sredstvima za život osobama kojima je ukinuto pravo. Postavlja pitanje da li je moguće podnijeti žalbu upravnom sudu protiv odluke o odbijanju ili obustavi davanja donesene kako bi se sankcionirala osoba koja je odbila ponudu za zaposlenje ili izobrazbu; jesu li upravni sudovi nadležni za odlučivanje i o meritumu predmeta i o pravnim pitanjima te da li je na raspolaganju besplatna pravna pomoć koja podnositeljima zahtjeva omogućuje da u cijelosti ostvare svoje pravo na žalbu.

U odnosu na članak 13. stavak 2. spominje se Ustav RH koji jamči jednakost bez obzira na razne čimbenike, uključujući i socijalno podrijetlo. Zakon o radu zabranjuje izravnu i neizravnu diskriminaciju tražitelja zaposlenja i zaposlenika, u javnom i privatnom sektoru, zbog njihovoga socijalnog podrijetla, imovnog stanja i društvenog položaja. Odbor pita postoje li neki drugi pravni instrumenti koji jamče da primateljima pomoći neće biti smanjena politička ili socijalna prava. Odbor želi naglasiti da se mora ukloniti svaka diskriminacija osoba koje primaju pomoć koja bi mogla izravno ili neizravno proizići iz neke izričite odredbe. Odbor traži da se u sljedećem izvješću opiše stanje u zakonodavstvu i praksi. Odbor odgađa donošenje zaključka.

U odnosu na članak 13. stavak 3. razmatraju se podaci o uslugama centara za socijalnu skrb i domova socijalne skrbi, a Odbor traži da se u sljedeće izvješće uvrsti još informacija, prije svega: jesu li usluge što ih ti centri pružaju besplatne; koja su im sredstva djelovanja na raspolaganju; koji se kriteriji primjenjuju za pristup njima; mogu li korisnici očekivati da će se njihova situacija pratiti; koliko ima osoblja zaduženog za savjetovanje; kako se prati kakvoća pruženih usluga. Dok ne dobije zatražene informacije, Odbor odgađa donošenje zaključka.

U odnosu na članak 13. stavak 4. Odbor se osvrće na dio izvješća u kojem se navode odredbe Zakona o socijalnoj skrbi te primjećuje da se pomoć jamči samo hrvatskim državljanima, osobama bez državljanstva i stranim državljanima sa statusom stalnog prebivališta, a prava socijalne skrbi mogu privremeno ostvariti i druge osobe, ako to zahtijevaju životne okolnosti u kojima su se našle. Odbor naglašava da pravo iz ove odredbe Povelje mora u potpunosti obuhvatiti sve strane državljane koji se zakonito nalaze na teritoriju države članice bez obzira na status prebivališta i boravišta pa i stranim državljanima koji nezakonito borave u zemlji. Traže se podaci o tome koji su strani državljani obuhvaćeni Zakonom o socijalnoj skrbi, koje su vrste pomoći dostupne stranim državljanima te značenje riječi «okolnosti». Potrebno je dostaviti i podatke o pružanju hitne medicinske pomoći. Dok ne dobije zatražene informacije, Odbor odgađa donošenje zaključka.

Članak 14.

PRAVO KORIŠTENJA USLUGA SOCIJALNIH SLUŽBI

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava korištenja usluga socijalnih službi, ugovorne stranke se obvezuju:

1. promicati ili organizirati službe koje će primjenom metoda socijalnog rada pridonijeti dobrobiti i razvoju pojedinaca i skupina u zajednici, kao i njihovoj prilagodbi socijalnoj sredini;

2. ohrabrivati sudjelovanje pojedinaca te dobrovoljnih ili drugih organizacija u stvaranju i održavanju takvih službi.

U odnosu na članak 14. stavak 1. razmatra se opći ustroj i djelovanje socijalnih službi. Pravo na socijalne usluge mora se jamčiti u zakonodavstvu i u praksi. Razmatranje učinkovitog i jednakog pristupa socijalnim uslugama podrazumijeva sagledavanje općih uvjeta pristupa socijalnim službama, kapaciteta tih službi, osobnog prava na pristup, zaštite korisnika, prava na žalbu, besplatnosti usluga, geografske raspodjele službi, prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka.

Primjećuje da je u hrvatskom izvješću malo informacija o položaju starijih osoba te u idućem izvješću traži iscrpne informacije o socijalnim uslugama namijenjenim toj populaciji. Pri tome se napominje da je Hrvatska ratificirala Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji, ali nije prihvatila članak 4. o pravu starijih osoba na socijalnu zaštitu.

Odbor traži da mu se dostave i statistički podaci o socijalnim službama, uključujući broj korisnika i izdatke specificirane prema vrsti usluge.

Razmatrajući postupke o pravnim lijekovima u praksi Odbor postavlja pitanje o funkcioniranju žalbenog postupka u praksi. Odboru nije jasno razlikovanje žalbe ministarstvu i tužbe upravnom sudu. Postavlja se upit i o odnosu poreznih obveza i socijalnih usluga, kao i o položaju stranih državljana. Imajući u vidu da postoji unutarnji, upravni i inspekcijski nadzor, Odbor zahtjeva podatke o tome kako se i u kojem opsegu taj nadzor provodi u praksi. Iduće izvješće treba sadržavati i podatke o kategorijama savjetodavnog osoblja (socijalni radni-

ci, pravnici, psiholozi itd.) te odnos broja djelatnika i korisnika socijalnih službi. Zaključak se odgađa.

U odnosu na članak 14. stavak 2. Odbor ispituje sve oblike potpore i skrbi spomenute u članku 14. stavku 1., kao i financijsku pomoć ili porezne olakšice u tu istu svrhu. On se također želi uvjeriti da stranke i dalje osiguravaju pružanje usluga koje su dostupne svima na ravnopravnoj osnovi i koje su djelotvorne. Stranke se osobito moraju pobrinuti za odgovarajuću koordinaciju javnih i privatnih usluga i da zbog broja uključenih pružatelja ne trpi učinkovitost. Članak 14. stavak 2. od država zahtijeva i da ohrabruju pojedince i organizacije da preuzmu određenu ulogu u održavanju službi, stoga Odbor razmatra mjere koje se poduzimaju radi jačanja dijaloga s civilnim društvom na područjima politike socijalne skrbi koja utječu na usluge socijalne skrbi. U to su uključene mjere za promicanje zastupljenosti određenih skupina korisnika u tijelima u kojima su zastupljene i javne vlasti, te mjere kojima se promiče savjetovanje korisnika o pitanjima koja se tiču organizacije raznih socijalnih službi i pomoći što ju one pružaju.

Od Hrvatske u ovom pogledu Odbor traži da sljedeće izvješće sadrži detaljne podatke o tome koje postupke moraju neprofitne organizacije i privatni pružatelji usluga proći i koje uvjete moraju ispuniti da bi postali pružatelji usluga, te kako se prate njihove aktivnosti; jamči li se djelotvoran i ravnopravan pristup socijalnim uslugama što ih pružaju privatni pružatelji i kako se on jamči; jesu li predstavnici civilnoga društva uključeni u izradu javnih politika socijalnih usluga i na koji način.

Članak 16.

PRAVO OBITELJI NA SOCIJALNU, PRAVNU I EKONOMSKU ZAŠTITU

Radi osiguranja uvjeta potrebnih za puni razvoj obitelji kao osnovne jedini-

ce društva, ugovorne stranke obvezuju se promicati ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu obiteljskoga života, posebice pomoću socijalnih i obiteljskih potpora, fiskalnih olakšica, poticanja gradnje stanova prilagođenih potrebama obitelji, pomoći mladim obiteljima i drugim odgovarajućim mjerama.

Odbor u pogledu ove odredb, između ostalog, razmatra raspoloživost stanova odgovarajuće veličine za obitelji u javnim zgradama i programima socijalnih stanova, te postoje li posebne pogodnosti za obitelji, uključujući potpore i druge oblike financijske pomoći za kupnju ili izgradnju obiteljskih stambenih jedinica, porezne olakšice u vezi s otplatom stambenih kredita, subvencionirani zajmovi za one koji kupuju prvi stan, subvencioniranje najamnine za obitelji, te doplaci za stanovanje.

Odbor konstatira da Zakon o poticanju stanogradnji iz 2000. predviđa program stanogradnje što ga financira država, a koji obuhvaća veliki broj gradova i županija. Taj program je imao za cilj postići da se novi stanovi grade po cijeni ne većoj od 910 EUR po četvornome metru u kombinaciji s povoljnim uvjetima kreditiranja za obitelji zainteresirane za kupnju. Odbor pita koje su mjere uvedene kako bi se ohrabрила izgradnja stambenih jedinica prikladnih za obitelji. Također pita je li obiteljima na raspolaganju pomoć za stanovanje. Osim toga, Odbor traži opširne informacije i o stambenoj situaciji Roma.

Da bi se uskladile s člankom 16. zemlje moraju osigurati raspoloživost ustanova za cjelodnevnu skrb o djeci po cijeni koju roditelji mogu podnijeti, u dostatnom broju s obzirom na broj djece mlađe od 6 godina i u skladu s odgovarajućim standardima u smislu prostora, omjera osoblja i djece te izobrazbe osoblja.

Odbor utvrđuje da oko 5 000 djece ne može biti uključeno u predškolske programe zbog nedostatka mjesta. Postavlja se pi-

tanje što se čini da bi se situacija popravila. Navodi se također da u Hrvatskoj ne postoje propisi o kvalifikacijama osoblja u centrima za skrb djece. Da bi stanje bilo usklađeno sa čl. 16. Povelje osoblje u dječjim centrima mora imati odgovarajuće kvalifikacije te se postavlja upit kako se to namjerava riješiti u Hrvatskoj. Isto tako, postavlja se pitanje li je roditeljima na raspoložanju financijska pomoć radi podmirenja troškova cjelodnevnih skrbi o djeci.

Odbor je postavio pitanje i u vezi posredovanja pri razvodu braka. Naime, postupak posredovanja provodi se kad se postupak razvoda braka pokreće tužbom ili sporazumnim zahtjevom, a bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu pod roditeljskom skrbi nakon punoljetnosti. Odbor želi znati uzima li se u obzir mišljenje djeteta, te imaju li obitelji i pod kojim uvjetima pristup službi posredovanja i prije postupka razvoda braka. U okviru ove odredbe Povelje razmatra se i pitanje obiteljskog nasilja nad ženama, te je zatraženo da slijedeće izvješće sadrži podatke o tom problemu.

Ekonomska zaštita obitelji u Hrvatskoj obuhvaća između ostalog i doplatka za djecu. Odbor zahtjeva podatke o udjelu doplatka za djecu u obiteljskim povlasticama, osobito imajući u vidu naknade za porodni dopust i porezne olakšice. Odbor ističe da nije u mogućnosti procijeniti usklađenost iznosa doplatka za djecu s ovim člankom Povelje jer iznosi nisu mjerljivi u odnosu na granicu siromaštva kako je definirana Eurostatom. Sljedeće izvješće treba sadržavati relevantne podatke, osobito o medijanu ekvivalentnog dohotka. Naglašeno je i da je u referentnom izvještajnom razdoblju važeći uvjet prebivališta od 3 godine za stjecanje prava na doplatka za djecu pretjeran.

Temeljem navedenog, a posebice zbog pretjeranog uvjeta prebivališta i stoga što u pogledu isplate obiteljskih davanja

nije osigurano jednako postupanje prema državljanima drugih zemalja stranaka Povelje, situacija se u odnosu na ovu odredbu smatra neusklađenom.

Članak 17.

– PRAVO MAJKE I DJETETA NA SOCIJALNU I EKONOMSKU ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava majke i djeteta na ekonomsku i socijalnu zaštitu, ugovorne stranke obvezuju se poduzeti sve potrebne i odgovarajuće mjere radi ostvarivanja toga cilja, uključujući i osnivanje ili održavanje odgovarajućih institucija ili službi.

Odbor prima na znanje informacije dostavljene u hrvatskom izvješću. U odnosu na pravni status djeteta Odbor postavlja pitanje imaju li posvojena djeca pravo na informacije o svojoj biološkoj obitelji te u kojim slučajevima odluke o posvojenju moraju donositi sudovi.

U odnosu na djecu u društvenoj skrbi iz izvješća se utvrđuje da se u Hrvatskoj djeca bez roditeljske skrbi mogu smjestiti kod skrbnika, u udomiteljsku obitelj ili u dom socijalne skrbi. Odbor podsjeća da se prema članku 17. dugotrajna skrb o djetetu izvan njegovoga doma treba provoditi prvenstveno kod udomiteljskih obitelji prikladnih za njegovo podizanje, a u ustanovama samo ako je to potrebno. Odbor stoga pita koliko ima djece bez roditeljske skrbi i koliko je od ukupnog broja te djece smješteno kod skrbnika, u udomiteljsku obitelj ili ustanovu. Odbor traži dodatne informacije o sadržaju Pravilnika o vrsti domova za djecu..., kao i informacije o tome kako se djeci koja žive u ustanovama jamče temeljna prava i slobode, poput prava na integritet, privatnost, vlasništvo i druženje s bliskim im osobama. Nadalje, Odbor bi želio znati i postoji li postupak podnošenja pritužbi zbog skrbi i postupanja prema štićenicima ustanova i

kako neovisna tijela provode nadzor i inspeksijski nadzor nad ustanovama.

U pogledu maloljetničke delinkvencije u ovome dijelu Odbor prima na znanje čitav niz odgojnih mjera koje se mogu izreći, od ukora i naloga za redovito pohađanje škole do smještaja u odgojnu ustanovu. Odbor traži dodatne informacije o kriterijima za dugotrajan smještaj u odgojnu ustanovu.

Odbor također traži da se u sljedeće izvješće uvrste informacije o broju maloljetnika osuđenih na kaznu zatvora u izvještajnom razdoblju i o broju maloljetnika koji se nalaze u kaznenim zavodima za maloljetnike te pita može li se maloljetnicima izreći pritvor do početka postupka, a ako može, koliko vremena najdulje mogu biti pritvoreni.

U očekivanju zatraženih informacija Odbor u odnosu na ovu odredbu Povelje odgađa zaključak.

LITERATURA

- Council of Europe (1961). *European social charter*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved May 20, 2008 from Council of Europe Web site: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/035.doc>.
- Council of Europe (1996). *European social charter (revised)*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved May 20, 2008 from Council of Europe Web site: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/163.doc>.
- Council of Europe (2007). *European social charter, conclusions XVII -1 (Croatia)*. Strasbourg: Council of Europe, European Committee of Social Rights. Retrieved May 20, 2008 from Council of Europe Web site: http://www.coe.int/t/e/human_rights/esc/3_reporting_procedure/2_recent_conclusions/1_by_state/CroatiaXVIII1_en.pdf.
- Čulo I., (2007). Hrvatska u europskom sustavu primjene i nadzora socijalnih prava – Prvi zaključci Europskog odbora za socijalna prava o usklađenosti hrvatskog zakonodavstva i prakse s odredbama Europske socijalne povelje. *Radno pravo*, 5:43-61.
- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (2006). *Inicijalno izvješće o primjeni Europske socijalne povelje u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. Posjećeno 20.5.2008. na mrežnoj stranici Pravobranitelja za djecu: <http://www.dijete.hr/admin-max/documents/povelja.doc>.
- Objava o stupanju na snagu Europske socijalne povelje i Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji. *Narodne novine, Međunarodni ugovori* br. 8/2003.
- Puljiz, V. (2000). Primjena Europske socijalne povelje. *Revija za socijalnu politiku*, (7) 2: 197-201.
- Vijeće Europe (1997). Europska socijalna povelja (revidirana). *Revija za socijalnu politiku*, 4(1):41-53.
- Vijeće Europe (1998). Europska socijalna povelja. *Revija za socijalnu politiku*, 5(4):269-279.
- Zakon o potvrđivanju Europske socijalne povelje, Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji, Protokola o izmjenama Europske socijalne povelje i Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi. *Narodne novine, Međunarodni ugovori* br.15/2002.
- Zrinščak, S. (ur.) (2006). *Socijalna država u 21. stoljeću – privid ili stvarnost?* Zagreb: Pravni fakultet.

Priredila: Adela Čujko